2019

Part–III

SANSKRIT

(Honours)

PAPER—VI

Full Marks : 90

Time : 4 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

Group—A

1. का नामोपपदविभक्तिः ? का वा कारकविभक्तिः ? उदाहरणानि प्रदीयन्ताम्। कारकविभक्तेर्बलवत्त्वस्थापनाय ससुत्रं व्याख्या उपस्थापनीया। 10

अथवा

अपादानसंज्ञाविधायकं *सूत्रत्रयं* सोदाहरणं व्याख्यायताम्।

2. *एकं* सूत्रं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च व्याख्येयम्— 4

(क) कर्तुरीप्सिततमं कर्म।

(ख) साधकतमं करणम्।

(Turn Over)

(ग) रूच्यर्थानां प्रीयमाणः।

3. *एकं* विव्रियताम्— 6

(क) कर्मादीनामपि संबन्धमात्रविवक्षायां षष्ठ्येव।

(ख) अभिधानं तु प्रायेण तिङ्कृत्तद्धितसमासैः।

4. *एकस्य* टीका रचनीया संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च

हेतुः। अकथितम्। व्यवस्थितविभाषा। 4

5. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च ससूत्रमधस्तनेषु *त्रयाणां* सकारणं विभक्तिर्निर्णेया— 3×2

(क) *एकादशी*मुपवसन्ति निरम्बुभक्षाः।

(ख) *द्रोणा* व्रीहिः।

(ग) लक्ष्म्या सेवितः *हरिः*।

(घ) *मातुः* निलीयते कृष्णः।

(ङ) *पुष्पाणि* स्पृहयति।

(च) रुदति *शिशा* माता प्रस्थिता।

Group—B

6. को नाम द्विगुसमासः ? कस्मिन् समासे तस्यान्तर्भावः ? फलं तावत् किम् तत्र ? द्विगुसमासविधायकं *सूत्रद्वयमुल्लिख्य* व्याख्येयम्। 10

अथवा

अव्ययीभावसमासस्य वैशिष्ट्यानि सोदाहरणम् आलोच्यन्ताम्।

7. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च एकं व्याख्येयम्— 1×4

(क) सह सुपा।

(ख) विशेषणं विशेष्येण बहुलम्।

(ग) तत्र तेनेदमिति सरूपे।

8. व्याख्या कार्या—

'अनित्योऽयं गुणेन निषेधः' 'तदशिष्यं संज्ञाप्रमाणत्वात्' इत्यादिनिर्देशात्। 6

अथवा

विभाषाधिकारेऽपि वाक्येन संज्ञानवगमादिह नित्यसमासः।

9. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च *एकस्य* टीका रचनीया—

उपसर्जनम्। नञ्तत्पुरुषः। समाहारद्वन्द्वः। 4

10. अधस्तनेषु *द्वयोः* समासप्रक्रिया प्रदर्श्यतां संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च—

यथासाध्यम्। त्रिमुनि (व्याकरणम्)। यूपदारु। 2×3

Group—B

11. (क) वैदिकसंस्कृतेन सह लौकिकस्य रूपतत्त्वगतभेदो विशद्यताम्। 2×10

अथवा

भारोपीयभाषापरिवारविषये *एको* निबन्धो विरचनीयः।

(ख) *द्वयोः* टीका लेख्या—

असमीभवनम्। वर्णविपर्ययः। आदि स्वरागमः। मार्नारमहोदयस्य ध्वनिसूत्रम्।

अथवा

संस्कृतभाषायां द्राविडीयप्रभावः।

12. *पञ्च* प्रश्नाः समाधेयाः 5×1

(क) को नाम अन्त्यस्वरलोपः ?

(ख) ग्रास्मान् सूत्रस्य उदाहरणं दीयताम्।

(ग) स्वरभक्तिशब्देन किं बुध्यते ?

(घ) मध्यभारतीयार्यभाषायां कासां भाषाणामन्तर्भावः ?

(ङ) तिङन्तपपप्रयोगेषु महाभारतात् स्थलद्वयं प्रदर्शनीयम्।

13. रोमान्लिप्या लेखनीयः— 5

दातव्यमिति यद् दानं दीयतेऽनुपकारिणे।

देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम्।।

अथवा

विद्या शास्त्रस्य शास्त्रस्य द्वे विधे प्रतिपत्तये।

आद्या हास्याय वृद्धत्वे द्वितीयाद्रियते सदा।।